

LAKIALOITE 142/2004 vp

Laki kotikuntalain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan, että kotikuntalain 3 §:n 2 kohta muutetaan siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä tai vastaavissa olosuhteissa asuvan henkilön kotikunnak-

si tulee hoitolaitoksen sijaintikunta tietyin edellytyksin. Kotikunta muuttuu, jos henkilö itse niin haluaa ja jos hänellä on perhesuhteidensa perusteella kiinteä yhteys kuntaan.

PERUSTELUT

Perustuslain 9 §:n mukaan Suomen kansalaisella on vapaus valita asuinpaikkansa. Hallituksen esityksessä kotikuntalaiksi (HE 104/1993 vp) todettiin, että henkilön omalla käsityksellä kotikunnastaan on ratkaiseva merkitys valintatilanteissa.

Kotikuntalain (201/1994) mukaan henkilön kotikunta ei muutu, jos hänen asumisensa toisessa kunnassa johtuu pääasiassa hoidosta tai huollosta sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä tai muutoin vastaavissa olosuhteissa. Tällaisia toimintayksiköitä ovat esimerkiksi sairaalat, vanhusten hoitokodit, palveluasumisyksiköt, vammaishuollon laitokset, päihdeongelmaisten ja mielenterveyspotilaiden asumispalveluyksiköt, lasten- ja nuortenhuollon laitokset sekä rintamaveteraanien ja sotainvalidien palveluasumisyksiköt. Muutoin vastaavilla olosuhteilla tarkoitetaan esimerkiksi perhehoitoa, jota laajimmin toteutetaan lastensuojelussa ja kehitysvammahuollossa.

Kotikuntalakiin otetun rajoituksen taustalla on keskeisesti kuntatalous. Hoitoa ja huoltoa tarjoavien kuntien talous ei kestäisi sitä, että kaikki niiden alueella sijaitsevilla laitoksissa asuvat henkilöt siirtyisivät kunnan asukkaiksi. Lakia säädettäessä oltiin huolissaan siitä, että jos tosiasiallinen asuminen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä määrittää kotikunnan, ei hoitopaikkoja enää tarjota tarvetta vastaavasti. Laissa asetettua rajoitusta pidettiin kuitenkin väliaikaisena. Tämä ilmenee mm. hallintovaliokunnan mietinnöstä (HaVM 27/1993 vp). Valiokunta lausui kotikuntalakia koskevassa mietinnössään, että tulevaisuudessa laitoshoidossa olevien asemaa koskevaa muuta lainsäädäntöä on tarpeen korjata siten, etteivät asuinpaikkaan liittyvät taloudelliset seikat tosiasiallisesti rajoittaisi henkilön kotikunnan määrittämistä. Edelleen todellinen syy perusoikeuden rajoittamiselle kuitenkin on, että kotikunta vastaa hoidon kustannuksista.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta varoitti omassa lausunnossaan siitä, että kotikunnan valinnan rajoittaminen ei saa johtaa siihen, ettei sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä asuva voisi missään olosuhteissa muuttaa laitoksen sijaintikuntaa kotikunnakseen. Lausuman mukaan tämänkin tulee olla mahdollista perustellusti, jotta esimerkiksi perhesyyt voidaan ottaa huomioon. Asuinpaikan valinnan tulisi olla täysin vapaata. Kun tämä ei ole hoidon saatavuuden vaarantumatta mahdollista ilman laajempaa kustannus-

ten jakamisen uudistamista, aloitteessa ehdotetaan, että henkilö voi halutessaan muuttaa kotikunnakseen laitoksen sijaintikunnan, jos hänellä on sinne perhesuhteidensa puolesta kiinteä yhteys. Perheellä tarkoitetaan tässä puolisoa, vanhempaa, lasta tai sisarusta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

kotikuntalain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä maaliskuuta 1994 annetun kotikuntalain (201/1994) 3 §:n 2 kohta seuraavasti:

3 §

Kotikunnan muuttumista koskevat rajoitukset

Henkilön kotikunta ei muutu, jos hänen asumisensa toisessa kunnassa johtuu pääasiassa:

2) hoidosta tai huollosta sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä tai muutoin vas-

taavissa olosuhteissa, paitsi jos henkilö ilmoittaa toimintayksikön sijaintikunnan kotipaikakseen ja hänellä on perhesuhteidensa perusteella kiinteä yhteys kuntaan;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__.

Helsingissä 7 päivänä joulukuuta 2004

Päivi Räsänen /kd